TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. balandžio 29 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Koncesijos – Koncesijos, suteiktos *in house* subjektui – Direktyva 2014/23/ES – 43 straipsnio 1 dalies c punktas – Koncesijos pakeitimas tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso – Pakeitimas, kurio „būtinybė atsirado“ dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti – Direktyva 89/665/EEB – Papildoma pradinio koncesijos suteikimo kontrolė“

Byloje C-452/23

dėl *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) 2023 m. birželio 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. liepos 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Fastned Deutschland GmbH & Co. KG

prieš

Die Autobahn GmbH des Bundes,

dalyvaujant

Autobahn Tank & Rast GmbH,

Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen ir D. Gratsias (pranešėjas), teisėjai E. Regan, I. Ziemele ir J. Passer,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorė N. Mundhenke, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. liepos 9 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: vokiečių.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Fastned Deutschland GmbH & Co. KG*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* R. Ader, P. Friton ir F. Wolf,

– *Die Autobahn GmbH des Bundes*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* C. Bauer, N. Schleper ir F. Siebler,

– *Autobahn Tank & Rast GmbH* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH*, atstovaujamų *Rechtsanwälte* H.-G. Kamann ir M. Schweda,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, R. Kanitz ir P.-L. Krüger,

– Europos Komisijos, atstovaujamos B. De Meester ir G. Wils,

susipažinęs su 2024 m. spalio 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65), 72 straipsnio 1 dalies c punkto išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Fastned Deutschland GmbH & Co. KG* (toliau – *Fastned*) ir *Die Autobahn GmbH des Bundes* ginčą dėl koncesijos sutarčių, suteikiančių teisę eksploatuoti Vokietijos federalinių greitkelių pakelių paslaugų objektus, pakeitimo įtraukiant transporto priemonėms skirtos didelės galios elektros įkrovimo infrastruktūros statybos, techninės priežiūros ir eksploatavimo teisę.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2014/23/ES

3 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014, p. 1) 8, 18, 75, 76 ir 81 konstatuojamosiose dalyse numatyta.

„(8) siekiant užtikrinti koncesijų atvėrimą konkurencijai ir pakankamą teisinį tikrumą, tikslinga tam tikros vertės arba tam tikrą vertę viršijančioms koncesijoms nustatyti minimalų sutarčių suteikimo nacionalinių procedūrų koordinavimą, grindžiamą SESV principais. Tokiomis koordinavimo nuostatomis neturėtų būti viršijama tai, kas būtina pirmiau nurodytiems tikslams pasiekti ir tam tikram lankstumui užtikrinti. <…>

<…>

(18) <…> Pagrindinė koncesijos ypatybė – teisė eksploatuoti darbus ar paslaugas – visada reiškia, kad koncesininkui perkeliama ekonominio pobūdžio vykdymo rizika, įskaitant tai, kad jis gali nesusigrąžinti įdėtų investicijų ir darbų ar paslaugų, kurie yra sutarties objektas, vykdymo sąnaudų įprastomis eksploatavimo sąlygomis, net jei rizikos dalis ir tektų perkančiajai organizacijai ar perkančiajam subjektui. Taikyti koncesijos sutarčių suteikimą reglamentuojančias specialias taisykles būtų nepagrįsta, jeigu perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas apsaugotų ekonominės veiklos vykdytoją nuo galimų nuostolių užtikrindamas minimalias pajamas, prilygstančias įdėtoms investicijoms ir sąnaudoms, kurias ekonominės veiklos vykdytojas patirtų arba jas viršytų vykdant sutartį. <…>

<…>

(75) koncesijos sutartys paprastai apima ilgalaikius ir kompleksinius techninius ir finansinius susitarimus, kurie dažnai priklauso nuo kintančių aplinkybių. Todėl būtina paaiškinti sąlygas, kuriomis dėl koncesijos pakeitimų jos vykdymo laikotarpiu būtina nauja koncesijos suteikimo procedūra, atsižvelgiant į atitinkamą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką. Nauja koncesijos procedūra būtina, kai daromi esminiai pradinės koncesijos pakeitimai, visų pirma susiję su šalių tarpusavio teisių ir pareigų apimtimi ir turiniu, įskaitant intelektinės nuosavybės teisių paskirstymą. Tokie pakeitimai rodo šalių ketinimą iš naujo derėtis dėl esminių tos koncesijos sąlygų. Visų pirma taip yra tuo atveju, jeigu iš dalies pakeistos sąlygos, jei jos būtų buvusios įtrauktos į pradinę procedūrą, būtų dariusios įtaką procedūros rezultatams. Visada ir neorganizuojant naujos koncesijos procedūros turėtų būti galima daryti koncesijos pakeitimus, dėl kurių nežymiai iki tam tikros vertės padidėtų sutarties vertė. Tuo tikslu ir siekiant užtikrinti teisinį tikrumą šioje direktyvoje turėtų būti numatytos „de minimis“ ribos, kurių nepasiekus naujos suteikimo procedūros nėra reikalaujama[.] [D]aryti koncesijos pakeitimus, kurių vertė viršija šias ribas, neorganizuojant naujos suteikimo procedūros turėtų būti galima, tiek, kiek šie pakeitimai atitinka tam tikras sąlygas. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, pakeitimai, kuriuos prireikė padaryti siekiant atsižvelgti į perkančiųjų organizacijų ar perkančiųjų subjektų prašymus, susijusius su saugumo reikalavimais, ir siekiant atsižvelgti į veiklos, pavyzdžiui, kalnų sportui ir turizmui skirtų objektų eksploatavimo, ypatybes, kai gali būti parengti teisės aktai, kuriai siekiama spręsti susijusių pavojų problemą, jei tokie pakeitimai atitinka atitinkamas šioje direktyvoje nustatytas sąlygas;

(76) perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai gali susidurti su išorinėmis aplinkybėmis, kurių jie negalėjo numatyti suteikdami koncesiją, visų pirma, kai koncesija vykdoma ilgą laikotarpį. Tais atvejais reikia tam tikro lankstumo, kad koncesiją būtų galima pritaikyti prie tų aplinkybių nepradedant naujos suteikimo procedūros. Nenumatytos aplinkybės reiškia aplinkybes, kurių nebuvo įmanoma nuspėti, nepaisant to, kad perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas pareigingai rengėsi pradiniam suteikimui, atsižvelgdami į visas jų turimas priemones, konkretaus projekto pobūdį ir charakteristikas, gerąją praktiką atitinkamoje srityje ir poreikį užtikrinti tinkamą rengiantis sutarties suteikimui panaudotų išteklių ir numatomos jos vertės santykį. Tačiau tai negali būti taikoma tais atvejais, kai dėl pakeitimo pasikeičia visos koncesijos pobūdis, pavyzdžiui, jeigu vykdytini darbai arba teiktinos paslaugos pakeičiamos skirtingais dalykais [kitais darbais ar paslaugomis] arba jeigu iš esmės pakeičiama koncesijos rūšis, nes tokiu atveju galima daryti prielaidą dėl numanomo poveikio rezultatams. <…>

<…>

(81) siekiant užtikrinti tinkamą kandidatų ir konkurso dalyvių teisminę apsaugą koncesijos suteikimo procedūrose ir šios direktyvos bei SESV principų vykdymą, paslaugų koncesijoms ir darbų koncesijoms, kurias suteikia tiek perkančiosios organizacijos, tiek perkantieji subjektai, turėtų būti taip pat taikoma [1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo (OL L 395, 1989, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 246)] ir [1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo (OL L 76, 1992, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 315)]. Todėl direktyvos [89/665] ir [92/13] turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistos[.]“

4 Direktyvos 2014/23 2 straipsnio „Laisvo viešųjų institucijų vykdomo administravimo principas“ 1 dalyje numatyta:

„Šia direktyva pripažįstamas laisvo nacionalinių, regionų ir vietos valdžios institucijų vykdomo administravimo pagal nacionalinę ir Sąjungos teisę principas. Tos valdžios institucijos gali nekliudomos spręsti, kaip geriausiai administruoti darbų vykdymą ar paslaugų teikimą, visų pirma siekiant užtikrinti aukštą kokybės, saugos ir prieinamumo lygį, lygiateisiškumą ir visuotinio prieinamumo bei naudotojų teisių propagavimą viešųjų paslaugų srityje.

Tos valdžios institucijos gali pasirinkti vykdyti savo viešojo intereso užduotis naudodamos nuosavus išteklius arba bendradarbiaudamos su kitomis valdžios institucijomis, arba šias užduotis pavesti ekonominės veiklos vykdytojams.“

5 Direktyvos 5 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1) koncesijos – darbų arba paslaugų koncesijos, kaip apibrėžta a ir b punktuose:
   a) darbų koncesija – raštu sudaryta piniginės naudos [atlygintinė] sutartis, kurios pagrindu viena ar daugiau perkančiųjų organizacijų ar perkančiųjų subjektų paveda vykdyti darbus vienam arba daugiau ekonominės veiklos vykdytojų, kai atlygį pagal ją sudaro tik teisė eksploatuoti darbus, kurie yra sutarties dalykas, arba ta teisė kartu su mokėjimu;
   b) paslaugų koncesija – raštu sudaryta piniginės naudos [atlygintinė] sutartis, kurios pagrindu viena ar daugiau perkančiųjų organizacijų ar perkančiųjų subjektų paveda teikti ir valdyti paslaugas (išskyrus a punkte nurodytų darbų vykdymą) vienam arba daugiau ekonominės veiklos vykdytojų, kai atlygį pagal ją sudaro tik teisė eksploatuoti paslaugas, kurios yra sutarties dalykas, arba ta teisė kartu su mokėjimu.

   Suteikiant darbų arba paslaugų koncesiją koncesininkui perduodama veiklos rizika, susijusi su tų darbų arba paslaugų naudojimu, apimanti paklausos ar pasiūlos riziką arba abiejų šių rūšių riziką. Laikoma, kad koncesininkas prisiima veiklos riziką, kai įprastomis veiklos sąlygomis nesuteikiama garantijų, kad bus atgautos vykdant darbus ar teikiant paslaugas, kurie yra koncesijos dalykas, įdėtos investicijos ar patirtos išlaidos. Koncesininkui perduota rizikos dalis turi apimti realią atvirumo rinkos pokyčiams riziką, kaip antai, kad bet koks nuostolis, kurį gali patirti koncesininkas, nebūtų tik nominalus ar nedidelis[.]

<…>“

6 Direktyvos 17 straipsnio „Koncesijos tarp viešojo sektoriaus subjektų“ 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva netaikoma koncesijai, kurią perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas, kaip apibrėžta 7 straipsnio 1 dalies a punkte, suteikia juridiniam asmeniui, kurio veikla reglamentuojama privačiosios ar viešosios teisės, kai įvykdomos visos šios sąlygos:

a) perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas atitinkamą juridinį asmenį kontroliuoja panašiai kaip ir savo skyrius;

b) daugiau kaip 80 % kontroliuojamojo juridinio asmens veiklos vykdoma atliekant užduotis, kurias jam yra pavedusi kontroliuojančioji perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas arba kiti tos perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto kontroliuojami juridiniai asmenys, ir

c) kontroliuojamajame juridiniame asmenyje nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo, išskyrus atvejus, kai kontrolės ir teisės blokuoti nesuteikiantis privataus kapitalo dalyvavimas yra reikalaujamas pagal nacionalinės teisės aktų nuostatas laikantis Sutarčių ir jis nesuteikia lemiamos įtakos kontroliuojamojo juridinio asmens sprendimams.

Perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas, kaip nurodyta 7 straipsnio 1 dalies a punkte, laikomi kontroliuojančiais juridinį subjektą panašiai kaip ir savo skyrius kaip apibrėžta šios dalies pirmos pastraipos a punkte, jeigu jie daro lemiamą įtaką kontroliuojamojo juridinio asmens strateginiams tikslams ir reikšmingiems sprendimams. Tą kontrolę gali vykdyti ir kitas juridinis asmuo, kurį patį tokiu pačiu būdu kontroliuoja perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas.“

7 Direktyvos 2014/23 II antraštinėje dalyje „Koncesijų suteikimo taisyklės. Bendrieji principai ir procedūrinės garantijos“ įtvirtintas, be kita ko, 38 straipsnis „Kandidatų atranka ir kokybinis vertinimas“; jo 1 dalyje numatyta:

„Perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai patikrina dalyvavimo sąlygas, susijusias su profesinėmis ir techninėmis kandidatų ar konkurso dalyvių galimybėmis ir jų finansine ir ekonomine būkle, remdamosi jų pačių pateiktomis deklaracijomis ir įrodomuoju dokumentu ar dokumentais, kurie turi būti pateikti laikantis koncesijos skelbime nustatytų reikalavimų, kurie turi būti nediskriminacinio pobūdžio ir proporcingi koncesijos dalykui. Dalyvavimo sąlygos turi būti susijusios su būtinybe užtikrinti, kad koncesininkas sugebės įvykdyti koncesiją, atsižvelgiant į koncesijos dalyką ir tikros konkurencijos užtikrinimo tikslą, ir turi būti proporcingos tai būtinybei.“

8 Direktyvos III antraštinėje dalyje „Koncesijų [sutarčių] vykdymo taisyklės“, be kita ko, įtvirtintas 43 straipsnis „Sutarčių keitimas jų galiojimo laikotarpiu“; jame numatyta:

„1. Koncesijos gali būti keičiamos nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros pagal šią direktyvą bet kuriuo iš šių atvejų:

<…>

b) perkant iš pradinio koncesininko papildomus darbus ar paslaugas, kurie tapo būtini, tačiau nebuvo įtraukti į pradinę koncesiją, jei:
   i) keisti koncesininko negalima dėl ekonominių ar techninių priežasčių, pavyzdžiui, dėl sukeičiamumo arba sąveikumo su esama įranga, paslaugomis arba įrenginiais, įsigytais vykdant pradinę koncesiją, reikalavimų[;] ir

ii) pakeitus koncesininką perkančiajai organizacijai ar perkančiajam subjektui kiltų didelių nepatogumų arba dėl to būtų dubliuojama nemažai jo išlaidų.

Vis dėlto koncesijų, kurias perkančioji organizacija suteikė kitai nei II priede nurodytai veiklai vykdyti, atveju vertės padidėjimas neturi viršyti 50 % pradinės koncesijos vertės. Kai daromi keli pakeitimai iš eilės, ta riba taikoma kiekvieno pakeitimo vertei. Tokiais iš eilės daromais pakeitimais nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo;

c) kai yra įvykdytos visos šios sąlygos:
   i) būtinybė daryti pakeitimą atsirado dėl aplinkybių, kurių pareiginga perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas negalėjo numatyti;
   ii) dėl pakeitimo nepasikeičia bendras koncesijos pobūdis;
   iii) koncesijų, kurias perkančioji organizacija suteikė kitų nei II priede nurodytų rūšių veiklai vykdyti, atveju vertės padidėjimas neviršija 50 % pradinės koncesijos vertės. Kai daromi keli pakeitimai iš eilės, ta riba taikoma kiekvieno pakeitimo vertei. Tokiais iš eilės daromais pakeitimais nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo;

d) kai koncesininkas, kuriam perkančioji organizacija ar perkantysis subjektas iš pradžių suteikė koncesiją, pakeičiamas nauju koncesininku dėl vienos iš šių priežasčių:

   <…>
   ii) jeigu dėl įmonės restruktūrizavimo, įskaitant perėmimą, susijungimą ir įsigijimą, arba dėl nemokumo visas arba dalį pradinio koncesininko teisių perima kitas ekonominės veiklos vykdytojas, atitinkantis pradinius kokybinės atrankos kriterijus, su sąlyga, kad dėl to nereikia daryti kitų esminių sutarties pakeitimų ir taip nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo[;] arba

   <…>

e) kai pakeitimai, neatsižvelgiant į jų vertę, nėra esminiai, kaip apibrėžta 4 dalyje.

<…>

4. Koncesijos keitimas jos galiojimo laikotarpiu laikomas esminiu pagal 1 dalies e punktą, kai dėl jo koncesijos pobūdis, palyginti su pradine koncesija, iš esmės pasikeičia. <…>

<…>

5. Koncesijos galiojimo laikotarpiu darant kitus jos nuostatų pakeitimus, nei numatyti 1 ir 2 dalyse, reikalaujama vykdyti naują koncesijos suteikimo procedūrą pagal šią direktyvą.“

9 Direktyvos 51 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2016 m. balandžio 18 d. Jos nedelsdamos pateikia [Europos] Komisijai tų nuostatų tekstą.“

10 Tos pačios direktyvos 54 straipsnio antroje pastraipoje nustatyta:

„Ši direktyva netaikoma koncesijų, dėl kurių konkursai vyko arba kurios buvo suteiktos anksčiau nei 2014 m. balandžio 17 d., suteikimui.“

Direktyva 2014/24

11 Direktyvos 2014/24 122 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Direktyvoje 89/665/EEB numatytos tam tikros peržiūros procedūros, kurias galima taikyti bent kiekvienam suinteresuotam asmeniui, kuris nori arba norėjo, kad su juo būtų sudaryta tam tikra sutartis ir kuris dėl tariamo Sąjungos viešųjų pirkimo srities teisės nuostatų ar nacionalinių taisyklių, kuriomis tos teisės nuostatos perkeliamos, pažeidimo rizikavo ar rizikuoja patirti žalą. Ši direktyva neturėtų daryti poveikio toms peržiūros procedūroms. Tačiau piliečiai, suinteresuotieji subjektai, tiek organizuoti, tiek neorganizuoti, ir kiti asmenys ar subjektai, kurie negali naudotis peržiūros procedūromis, nustatytomis Direktyvoje 89/665/EEB, vis dėlto kaip mokesčių mokėtojai turi teisėtą interesą tikėtis patikimų pirkimo procedūrų. Todėl jiems turėtų būti suteikta galimybė apie šios direktyvos galimus pažeidimus kompetentingai institucijai ar struktūroms pranešti kitomis priemonėmis, nei naudojantis peržiūros sistema pagal Direktyvą 89/665/EEB, ir nenustatant būtino reikalavimo juos įtraukti kaip šalis į teismo procesus. <…>“

12 Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c ir d punktuose numatyta:

„Sutartys ir preliminariosios sutartys gali būti keičiamos nevykdant naujos pirkimo procedūros pagal šią direktyvą bet kuriuo iš šių atvejų:

<…>

c) kai yra įvykdytos visos šios sąlygos:
   i) būtinybė daryti pakeitimą atsirado dėl aplinkybių, kurių pareiginga perkančioji organizacija negalėjo numatyti;
   ii) dėl pakeitimo nepasikeičia bendras sutarties pobūdis;
   iii) kainos padidėjimas neviršija 50 % pradinės sutarties arba preliminariosios sutarties vertės. Kai daromi keli pakeitimai iš eilės, ta riba taikoma kiekvieno pakeitimo vertei. Tokiais iš eilės daromais pakeitimais nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo;

d) kai rangovas, kuriam perkančioji organizacija iš pradžių paskyrė sutartį, pakeičiamas nauju rangovu dėl vienos iš šių priežasčių:

   <…>
   ii) jeigu dėl įmonės restruktūrizavimo, įskaitant perėmimą, susijungimą ir įsigijimą, arba dėl nemokumo visas arba dalį pradinio rangovo teisių perima kitas ekonominės veiklos vykdytojas, atitinkantis pradinius kokybinės atrankos kriterijus, su sąlyga, kad dėl to nereikia daryti kitų esminių sutarties pakeitimų ir taip nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo, <…>

<…>“

Direktyva 89/665

13 Direktyvos 89/665, iš dalies pakeistos Direktyva 2014/23 (toliau – Direktyva 89/665), 1 straipsnyje „Peržiūros procedūrų taikymo sritis ir galimybė jomis pasinaudoti“ numatyta:

„1. <…>

Ši direktyva taip pat taikoma Direktyvoje 2014/23/ES <…> nurodytoms perkančiųjų organizacijų suteiktoms koncesijoms, išskyrus atvejus, kai tokios koncesijos neįtrauktos į taikymo sritį pagal tos direktyvos 10, 11, 12, 17 ir 25 straipsnius.

<…>

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad su sutartimis, kurioms taikoma Direktyva 2014/24/ES arba Direktyva 2014/23/ES, susiję perkančiųjų organizacijų priimti sprendimai galėtų būti veiksmingai ir visų pirma kuo greičiau peržiūrėti laikantis šios direktyvos 2–2f straipsniuose nustatytų sąlygų, remiantis tuo, kad tokiais sprendimais yra pažeisti Sąjungos viešųjų pirkimų srities teisės aktai arba nacionalinės taisyklės, kuriomis tie teisės aktai perkeliami į nacionalinę teisę.

<…>

3. Valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų peržiūros procedūros, kuriomis pagal išsamias taisykles, kurias gali nustatyti valstybės narės, galėtų pasinaudoti bent bet kuris asmuo, kuris yra arba buvo suinteresuotas gauti konkrečią sutartį, ir kuriam dėl tariamo pažeidimo buvo padaryta žala ar kilusi tokios žalos rizika.

<…>“

14 Direktyvos 89/665 2f straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali numatyti, kad prašymas dėl peržiūros pagal 2d straipsnio 1 dalį turi būti pateiktas:

a) nepasibaigus bent 30 kalendorinių dienų laikotarpiui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai:

   – perkančioji organizacija paskelbė skelbimą dėl sutarties suteikimo, laikydamasi Direktyvos 2014/24/ES 50 ir 51 straipsnių arba Direktyvos 2014/23/ES 31 ir 32 straipsnių, jeigu tame skelbime pagrindžiamas perkančiosios organizacijos sprendimas paskirti sutartį *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* iš anksto nepaskelbus skelbimo apie pirkimą, arba

   – perkančioji organizacija informavo atitinkamus konkurso dalyvius ir kandidatus apie sutarties sudarymą, jeigu kartu su ta informacija pateikiama atitinkamų priežasčių santrauka <…>

b) ir bet kuriuo atveju nepasibaigus bent 6 mėnesių laikotarpiui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai buvo sudaryta sutartis.“

Vokietijos teisė

GWB

15 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos 2013 m. birželio 26 d. *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* (Konkurencijos ribojimo įstatymas; *BGBl.*, 2013, I, p. 1750; toliau – GWB) 4 antraštinėje dalyje įtvirtintos viešuosius pirkimus ir koncesijos sutartis reglamentuojančios normos; toje dalyje, be kita ko, įtvirtinti GWB 132, 135 ir 154 straipsniai.

16 GWB 132 straipsnyje „Sutarčių keitimas jų galiojimo laikotarpiu“ nustatyta:

„1. Jeigu viešojo pirkimo sutarties galiojimo laikotarpiu siekiama padaryti esminius jos pakeitimus, turi būti vykdoma nauja sutarties sudarymo procedūra. Esminiai pakeitimai – tai pakeitimai, dėl kurių viešojo pirkimo sutartis labai skiriasi nuo iš pradžių sudarytos viešojo pirkimo sutarties. <…>

<…>

2. Nepažeidžiant 1 dalies, viešojo pirkimo sutartį leidžiama keisti nevykdant naujos viešojo pirkimo procedūros, jeigu:

<…>

3) būtinybė atlikti pakeitimą atsirado dėl aplinkybių, kurių pareiginga perkančioji organizacija negalėjo numatyti, ir dėl pakeitimo nepasikeičia bendras sutarties pobūdis <…>

<…>

Pirmo sakinio 2 ir 3 punktuose nurodytais atvejais padidėjusi kaina negali viršyti 50 % pradinės sutarties vertės. <…>

<…>“

17 GWB 135 straipsnyje „Negaliojimas“ numatyta:

„1. Viešojo pirkimo sutartis negalioja nuo pat pradžių, jeigu perkančioji organizacija:

<…>

2) sutartį sudarė iš anksto nepaskelbus apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, kai tai nėra leidžiama pagal įstatymą,

ir šis pažeidimas buvo nustatytas atliekant peržiūros procedūrą.

2. Negaliojimas pagal 1 dalį gali būti pripažintas tik tuo atveju, jeigu juo remtasi per peržiūros procedūrą nepraėjus 30 kalendorinių dienų po to, kai perkančioji organizacija informavo atitinkamus dalyvius ir kandidatus apie sutarties sudarymą, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo sutarties sudarymo. Jeigu perkančioji organizacija pranešimą apie sutarties sudarymą paskelbė *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, terminas, per kurį galima remtis negaliojimu, baigiasi praėjus 30 kalendorinių dienų nuo pranešimo apie sutarties skyrimą paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

<…>“

18 GWB 154 straipsnyje „Kitos taikomos nuostatos“ numatyta:

„Be to, suteikiant koncesijas *mutatis mutandis* taikomos šios nuostatos <…>:

<…>

3) 131 straipsnio 2 ir 3 dalys ir 132 straipsnis, <…>

<…>

4) 133–135 straipsniai,

<…>“

SchnellLG

19 2021 m. birželio 25 d. *Gesetz über die Bereitstellung flächendeckender Schnellladeinfrastruktur für reine Batterieelektrofahrzeuge* (Įstatymas dėl suteikimo naudotis didelės galios akumuliatorinių elektromobilių įkrovimo infrastruktūra visoje teritorijoje (*BGBl.* 2021, I, p. 2141; toliau – *SchnellLG*) 5 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad koncesiją eksploatuoti federalinių greitkelių pakelėse esantį paslaugų objektą, įskaitant degalinę, turinčiam subjektui turi būti pasiūlyta perimti atitinkamoje vietoje planuojamų didelės galios įkrovimo punktų statybą, techninę priežiūrą ir eksploatavimą savo sąskaita, kai tai tikslinga ir neprieštarauja GWB 4 antraštinei daliai.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

20 *Die Autobahn des Bundes*, atsakovė pagrindinėje byloje, yra privatinės teisės reglamentuojama bendrovė, kuri neatimamos nuosavybės teise priklauso Vokietijos Federacinei Respublikai. *Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur* (Federalinė susisiekimo ir skaitmeninės infrastruktūros ministerija) nuo 2021 m. sausio 1 d. pavedė jai federalinių greitkelių planavimo, statybos, eksploatavimo, techninės priežiūros, finansavimo ir turto valdymo užduotis.

21 Pakelių paslaugų objektai, kaip antai degalinės ir restoranai, yra eksploatuojami daugiau kaip 400 Vokietijos greitkelių tinklo aptarnavimo zonų. Iš pradžių šiuos objektus eksploatavo Vokietijos Federacinės Respublikos 1951 m. įsteigta įmonė *Gesellschaft für Nebenbetriebe der Bundesautobahnen mbH*. 1994 m. ši bendrovė buvo pervadinta į *Tank & Rast AG*, jos vienintele akcininke išliko Vokietijos Federacinė Respublika. Tais pačiais metais *Tank & Rast AG* įsigijo *Ostdeutsche Autobahntankstellengesellschaft mbH*.

22 1996–1998 m. Vokietijos Federacinė Respublika, nepaskelbusi konkurso, su *Tank & Rast AG* ne ilgiau kaip 40-čiai metų sudarė apie 280 koncesijos sutarčių, suteikiančių teisę eksploatuoti Vokietijos federalinių greitkelių pakelių paslaugų objektus.

23 Šios sutartys, kurios vis dar galioja, buvo sudarytos remiantis pavyzdine koncesijos sutartimi, pagal kurią koncesininkas gali tam tikroje teritorijoje statyti ir eksploatuoti pakelės paslaugų objektą, skirtą Vokietijos federalinių greitkelių naudotojų poreikiams tenkinti. Už tai jis turi mokėti

atitinkamą nuo jo apyvartos priklausantį koncesijos mokestį. Šios sutartys apima eksploatavimo planą, kuriame numatytas fiksuotas degalų kolonėlių ir stovėjimo vietų skaičius, taip pat pakelės maitinimo įstaiga ir viešieji tualetai; kiekvienas pakelės paslaugų objektas turi būti prieinamas 24 valandas per parą.

24 1998 m. Vokietijos valdžios institucijos pradėjo *Tank & Rast AG* privatizavimo procesą, jame dalyvavo apie penkiasdešimt Vokietijos ir užsienio kandidatų. Šis procesas baigėsi tuo, kad *Tank & Rast* įsigijo konsorciumas, sudarytas iš *LSG Lufthansa Service Holding AG*, *Allianz Capital Partners GmbH* ir trijų investicinių fondų. Pakeitus pavadinimą, *Tank & Rast* pakeitė dabartinės koncesininkės, t. y. *Autobahn Tank & Rast GmbH* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH*, įstojusios į bylą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

25 1999–2019 metais su *Autobahn Tank & Rast* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen* buvo sudaryta dar apie 80 koncesijos sutarčių; jų teigimu, iš jų devyniolika sudarytos surengus konkursą. Taigi šios bendrovės tapo maždaug 90 % visų esamų pakelės paslaugų objektų koncesininkėmis.

26 2022 m. balandžio 28 d. *Die Autobahn des Bundes*, vadovaudamasi *SchnellLG* 5 straipsnio 3 dalimi, sudarė su *Autobahn Tank & Rast* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen* visų maždaug 360 atitinkamų koncesijos sutarčių papildymą, pagal jį *Autobahn Tank & Rast* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen* perima teisę statyti, techniškai prižiūrėti ir eksploatuoti didelės galios elektros įkrovimo infrastruktūrą atitinkamose aptarnavimo zonose, o tai reiškia ir pareigą užtikrinti, kad kiekvienoje vietoje būtų įrengtas konkretus įkrovimo punktų skaičius (toliau – pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas).

27 *Die Autobahn des Bundes* paskelbė pranešimą apie šį pakeitimą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* priede. Šiame skelbime buvo numatyta, kad atsisakymas rengti konkursą buvo pateisinamas pagal GWB 132 straipsnį. Iš tiesų galimybės naudotis didelės galios įkrovimo infrastruktūra suteikimas – tai papildomos paslaugos teikimas, kuris tapo būtinas pagal atitinkamas koncesijos sutartis, ir to nebuvo galima numatyti sudarant tas sutartis.

28 2022 m. gegužės 20 d. *Fastned* ir *Tesla Germany GmbH* (toliau – *Tesla*), eksploatuojančios elektrinių transporto priemonių įkrovimo infrastruktūrą, kreipėsi į *Vergabekammer des Bundes* (Federalinė viešųjų pirkimų priežiūros institucija, Vokietija) su prašymu pradėti peržiūros procedūrą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo pakeitimo. Grįsdamos šį prašymą jos teigė, kad šis pakeitimas negaliojo pagal GWB 135 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nes buvo sudarytas iš anksto nepaskelbus skelbimo apie pirkimą Europos Sąjungos mastu. *Fastned* ir *Tesla* teigimu, minėtas pakeitimas negali būti grindžiamas GWB 132 straipsniu, nes netaikomas koncesijoms, kurios buvo suteiktos ne konkurso tvarka.

29 2022 m. birželio 15 d. nutarimu Federalinė viešųjų pirkimų priežiūros institucija atmetė minėtą prašymą.

30 *Fastned* ir *Tesla* apskundė šį nutarimą *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Grįsdamos šį skundą jos teigė, kad GWB 132 straipsnio 1 ir 2 dalys netaikomos viešojo pirkimo sutarties, iš pradžių sudarytos su *in house* subjektu ne konkurso tvarka, pakeitimui. Tokia išvada juo labiau teisinga, kai kalbama apie koncesiją, suteiktą iš pradžių nepaskelbus konkurso, turint mintyje, koncesininko privatizavimo perspektyvą, ir taip pažeidžiant šioje srityje taikomas taisykles.

31 Šio teismo teigimu, vienintelis lemiamas veiksnys sprendžiant jo nagrinėjamą ginčą yra atsakymas į klausimą, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas patenka į GWB 135 straipsnio 1 dalies 2 punkto taikymo sritį ir dėl to negalioja.

32 Šiuo klausimu minėtas teismas mano, kad GWB 132 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytos esminės sąlygos yra įvykdytos. Iš tiesų, pirma, perkančioji organizacija, ypač 1996–1998 m. laikotarpiu sudarytų koncesijos sutarčių atveju, negalėjo numatyti, kad Vokietijos federalinių greitkelių pakelės aptarnavimo zonose atsiras didelės galios elektros įkrovimo infrastruktūros poreikis ar kad teisės aktuose bus įtvirtinta pareiga ją įrengti. Antra, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo pakeitimo nepasikeičia bendras nagrinėjamų koncesijų pobūdis. Trečia, pradinės sutarties vertė nepadidėjo daugiau kaip 50 %.

33 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neaišku, ar GWB 132 straipsnio 2 dalies 3 punktas, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punktas, taikomas tokioms sutartims, kurios su perkančiosios organizacijos *in house* subjektu buvo sudarytos netaikant GWB 4 antraštinės dalies, kai sutarties pakeitimo dieną nebetenkinami *in house* suteikimo kriterijai, nes visas koncesininko kapitalas dabar priklauso privatiems investuotojams.

34 Šis aspektas yra lemiamas sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti, atsižvelgiant į tai, kad, jo nuomone, pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas yra „esminis“, kaip tai suprantama pagal GWB 132 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį. Taigi svarbu išsiaiškinti, ar pagal GWB 132 straipsnio 2 dalies 3 punktą, siejamą su 154 straipsnio 3 punktu, perkančioji organizacija galėjo sudaryti susitarimą dėl šio pakeitimo su *Autobahn Tank & Rast* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen*, nevykdydama naujos koncesijų suteikimo procedūros. Aiškaus atsakymo į šį klausimą negalima rasti nei Direktyvos 2014/24 72 straipsnio tekste, nei Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

35 Šiuo aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, pažymi, kad 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Comune di Lerici* (C-719/20, EU:C:2022:372) 41–43 punktus galima suprasti taip, kad į Direktyvos 2014/24 72 straipsnio, taigi ir šio 72 straipsnio 1 dalies c punkto, kuris nagrinėjamu atveju yra reikšminga nuostata, taikymo sritį apskritai nepatenka sutartys, kurios iš pradžių buvo sudarytos su *in house* subjektu, jei tokios sutarties pakeitimo dieną *in house* suteikimo sąlygos nebetenkinamos.

36 Vis dėlto šis teismas mano, kad, taikant šį Direktyvos 2014/24 72 straipsnį, neturi reikšmės tai, ar pradinis atitinkamų koncesijų suteikimas 1996–1998 m. laikotarpiu atitiko viešųjų pirkimų teisę, arba tai, ar *Tank & Rast* privatizavimas 1998 m. buvo esminis jų pakeitimas. Iš tikrųjų GWB 135 straipsnio 2 dalyje numatytas šešių mėnesių terminas perkeliant Direktyvos 89/665 2f straipsnio 1 dalį į Vokietijos teisę jau buvo seniai pasibaigęs. Šio naikinamojo termino tikslui, t. y. užtikrinti teisinį saugumą, būtų pakenkta, jei pradinės sutarties sudarymo arba pakeitimų, padarytų iki minėto termino pabaigos, teisėtumas galėtų būti ginčijamas po šios datos pateikiant prašymą panaikinti vėlesnį atitinkamos sutarties pakeitimą.

37 Tokiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad į jo taikymo sritį taip pat patenka viešojo pirkimo sutartys, anksčiau sudarytos su *in house* subjektu netaikant šios direktyvos, jei keičiant sutartį nebetenkinamos *in house* suteikimo sąlygos?“

Procesas Teisingumo Teisme

38 2024 m. kovo 25 d. Vokietijos Federacinė Respublika, remdamasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 16 straipsnio trečia pastraipa, paprašė, kad šią bylą nagrinėtų didžioji kolegija; 2024 m. birželio 4 d. Teisingumo Teismas į tai atsižvelgė.

39 2024 m. liepos 17 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas informavo Teisingumo Teismą, kad *Tesla* pasitraukė iš jo nagrinėjamos bylos.

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

40 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2014/24 dėl viešųjų pirkimų 72 straipsnio 1 dalies c punktą.

41 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad klausimas, ar sandoris turi būti laikomas „viešojo pirkimo sutartimi“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2014/24, ar „koncesija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2014/23, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į Sąjungos teisę (2009 m. spalio 15 d. Sprendimo *Acoset*, C-196/08, EU:C:2009:628, 38 punktas).

42 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, nurodo, kad, pirma, sutartys, kuriose padarytas pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas, suteikia *Autobahn Tank & Rast* ir *Ostdeutsche Autobahntankstellen* teisę statyti ir eksploatuoti Vokietijos federalinių greitkelių naudotojams paslaugas teikiančius objektus, ir, antra, šios bendrovės už tai turi mokėti nuo jų apyvartos priklausantį koncesijos mokestį.

43 Dar prieš priimant Direktyvą 2014/23 buvo pripažinta, jog tai, kad atlygį perkančiosios organizacijos kontrahentui moka ne atitinkama valdžios institucija, bet jį sudaro trečiųjų asmenų už naudojimąsi atitinkamu statiniu ar paslaugomis mokamos sumos, reiškia, kad paslaugų teikėjas prisiima eksploatavimo riziką ir kad atitinkamai buvo sudaryta koncesijos, o ne viešojo pirkimo sutartis (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 13 d. Sprendimo *Parking Brixen*, C-458/03, EU:C:2005:605, 40 punktą). Šis koncesijos ir viešojo pirkimo sutarties atskyrimo kriterijus, apibūdintas Direktyvos 2014/23 18 konstatuojamojoje dalyje, dabar įtvirtintas jos 5 straipsnio 1 punkte.

44 Taigi, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą informaciją, reikia konstatuoti, kaip tai padarė generalinis advokatas savo išvados 32 punkte, kad ginčas pagrindinėje byloje susijęs su koncesijos sutartimis ir kad atitinkamai šis teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktą, kuriame nustatytos sąlygos, kai koncesija gali būti keičiama nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros dėl priežasčių, susijusių su atsiradusiomis aplinkybėmis, kurių pareiginga perkančioji organizacija negalėjo numatyti, ir kurio formuluotė iš esmės sutampa su Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies c punkto formuluote.

45 Taigi reikia konstatuoti, kad savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad, jei įvykdytos šioje nuostatoje numatytos sąlygos, koncesija gali būti

keičiama nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros, net kai ši koncesija buvo suteikta *in house* subjektui ne konkurso tvarka ir ji pakeičiama tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso.

Dėl Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto taikymo sąlygų

– Dėl poveikio, kurį lemia tai, kad koncesininkas turėjo „in house“ subjekto statusą atitinkamos koncesijos suteikimo dieną, bet jo nebeturi jos pakeitimo dieną

46 Siekiant atsakyti į pateiktą klausimą, reikia patikslinti, pirma, Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių koncesijos suteikimą *in house* subjektui, taikymo sritį ir, antra, pasekmes, kurios, atsižvelgiant į šių normų taikymą, atsiranda koncesininkui, kuris, kol vykdoma atitinkama koncesijos sutartis, praranda savo, kaip *in house* subjekto, statusą.

47 Visų pirma, prieš priimant Direktyvą 2014/23 buvo pripažįstama, kad viešosios valdžios subjektas galėjo įgyvendinti su viešuoju interesu susijusias užduotis savo paties administracinėmis, techninėmis ir kitomis priemonėmis ir neprivalėjo naudotis kitų, jo tarnyboms nepriklausančių subjektų paslaugomis (2005 m. sausio 11 d. Sprendimo *Stadt Halle ir RPL Lochau*, C-26/03, EU:C:2005:5, 48 punktas). Koncesijų srityje ši galimybė dabar įtvirtinta ir patikslinta Direktyvos 2014/23 2 straipsnyje „Laisvo valdžios institucijų vykdomo administravimo principas“.

48 Taigi Sąjungos koncesijų teisės normos nebuvo taikomos, jeigu perkančioji organizacija kontroliavo koncesininką analogiškai kaip savo tarnybas ir jeigu šis subjektas didžiąją dalį savo veiklos vykdė kartu su perkančiąja organizacija, kuriai jis priklauso (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 13 d. Sprendimo *Parking Brixen*, C-458/03, EU:C:2005:605, 62 punktą ir 2009 m. spalio 15 d. Sprendimo *Acoset*, C-196/08, EU:C:2009:628, 51 punktą). Iš tiesų tokio *in house* suteikimo sąlygomis buvo pripažįstama, kad perkančioji organizacija naudojasi savo ištekliais, nes net jei subjektas, su kuriuo sudaroma sutartis, buvo teisiškai nuo jos atskirtas, praktiškai jis galėjo būti prilygintas jos vidaus tarnyboms, todėl nebuvo privaloma rengti konkurso (pagal analogiją žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Sea*, C-573/07, EU:C:2009:532, 36 punktą ir 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Comune di Lerici*, C-719/20, EU:C:2022:372, 33 punktą). Šie principai dabar įtvirtinti ir patikslinti Direktyvos 2014/23 17 straipsnyje, nustatančiame sąlygas, kuriomis koncesija tarp viešojo sektoriaus subjektų nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.

49 Antra, reikia pažymėti, kad jei daromas esminis koncesijos sutarties pakeitimas, Sąjungos teisės aktai, į kuriuos atsižvelgiant jis turi būti vertinamas, yra šio pakeitimo dieną galioję teisės aktai, nes tai, kad pradinė koncesijos sutartis buvo sudaryta anksčiau, nei priimtos Sąjungos teisės normos šioje srityje, šiuo atveju nesukelia pasekmių (šiuo klausimu žr. 2018 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta*, C-375/17, EU:C:2018:1026, 34 ir 35 punktus ir 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Sisal ir kt.*, C-721/19 ir C-722/19, EU:C:2021:672, 28 punktą).

50 Tuo remiantis, darytina išvada, kad būtent atsižvelgiant į Direktyvos 2014/23 nuostatas reikia išnagrinėti, ar dėl tokio nagrinėjamo pakeitimo, kaip pagrindinėje byloje, padaryto po 2016 m. balandžio 18 d. (šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę galutinis terminas pagal jos 51 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą), reikėjo vykdyti naują suteikimo procedūrą (pagal analogiją žr. 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Comune di Lerici*, C-719/20, EU:C:2022:372, 39 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

51 Kaip šiuo klausimu savo išvados 55 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, jeigu koncesijos sutarties keitimo dieną koncesininkas atitinka Direktyvos 2014/23 17 straipsnyje numatytas sąlygas, šis keitimas bet kuriuo atveju gali būti atliktas nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros ir neatsižvelgiant į šios direktyvos 43 straipsnyje numatytas sąlygas. Tačiau jei tą dieną koncesininkas nebeatitinka šiame 17 straipsnyje numatytų sąlygų (situacija, dėl kurios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą), šį keitimą galima atlikti nevykdant naujos sutarties sudarymo procedūros tik jei tenkinamos šiame 43 straipsnyje numatytos sąlygos.

52 Reikia konstatuoti, pirma, kad Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto tekste, kuriame, kaip matyti iš šios direktyvos 75 konstatuojamosios dalies, konkrečiai siekiama paaiškinti sąlygas, kai keičiant koncesijas jų galiojimo laikotarpiu reikia vykdyti naują suteikimo procedūrą, nėra jokios nuorodos į tai, kad koncesija negali būti pakeista nevykdant tokios procedūros susiklosčius nenumatytoms aplinkybėms, kaip tai suprantama pagal šio 43 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktį, kai ji iš pradžių buvo suteikta *in house* subjektui be konkurso, o atitinkamas pakeitimas padaromas tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso. Iš tiesų kitos dvi sąlygos, kurias turi atitikti toks keitimas, numatytos to 43 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčiuose ir susijusios tik su tuo, kad šiuo pakeitimu neturi būti keičiamas bendras koncesijos pobūdis ir jo vertė neturi viršyti tam tikrų ribinių verčių, bet tiesiogiai ar netiesiogiai neminima pradinė šios koncesijos suteikimo procedūra konkurso tvarka.

53 Antra, joks Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto konteksto elementas neleidžia pripažinti, kad koncesija, suteikta *in house* subjektui, negali būti pakeista be naujos suteikimo procedūros, susiklosčius nenumatytoms aplinkybėms, kaip tai suprantama pagal šio 43 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktį, kai atitinkamo pakeitimo dieną koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso.

54 Konkrečiai kalbant, tokio požiūrio nebūtų negalima pateisinti
Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies d punkto ii papunkčio, t. y. nuostatos, kurios turinys iš esmės tapatus Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies d punkto ii papunkčio turiniui, kaip jį išaiškino Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytame 2022 m. gegužės 12 d. Sprendime *Comune di Lerici* (C-719/20, EU:C:2022:372), konteksto elementu. Šio 43 straipsnio 1 dalies d punkto ii papunktyje numatyta, kad koncesija gali būti keičiama nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros, kai pradinis koncesininkas pakeičiamas nauju koncesininku pastarajam jį įsigijus, jeigu šis naujas koncesininkas atitinka pradinius kokybinės atrankos kriterijus ir su sąlyga, kad dėl to nereikia daryti kitų esminių sutarties pakeitimų ir taip nesiekiama išvengti šios direktyvos taikymo.

55 Žinoma, Teisingumo Teismas, remdamasis Direktyvos 2014/24 72 straipsnio 1 dalies d punkto ii papunkčio formuluote, padarė išvadą, kad toks rangovo pakeitimas galimas tik tuo atveju, jei atitinkamas viešasis pirkimas buvo vykdomas surengus šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus atitinkančią pirminę sutarties sudarymo procedūrą, todėl naujas rangovas negali be naujos sutarties sudarymo procedūros pakeisti pradinio rangovo, jei ši sutartis iš pradžių buvo patikėta *in house* subjektui be konkurso (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Comune di Lerici*, C-719/20, EU:C:2022:372, 41 ir 43 punktus).

56 Šį reikalavimą, kuris pagal Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies d punkto ii papunktį turi būti laikomas taikytinu ir koncesijų srityje, vis dėlto galima paaiškinti tuo, kad jei koncesija iš pradžių buvo suteikta *in house*, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 47 ir 48 punktus, pasibaigus procedūrai, kuri nebuvo grindžiama kokybiniais atrankos kriterijais, nurodytais šios direktyvos

38 straipsnyje, tai, kad kitas veiklos vykdytojas, kuris nėra *in house* subjektas, pakeičia pradinį koncesininką, prilygsta naujam koncesijos suteikimui, dėl ko turėtų būti taikomos šioje direktyvoje numatytos taisyklės.

57 Vis dėlto to negalima taikyti tokiam pakeitimui, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuris, siekiant kad atitinkamose paslaugų zonose būtų pastatyta, techniškai prižiūrima ir eksploatuojama didelės galios elektros įkrovimo infrastruktūra, susijęs ne su tuo, kad 1998 metais koncesininkas prarado *in house* subjekto statusą, bet su koncesijos dalyku ir dėl to jam netaikomas Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies d punktas.

58 Taip pat dėl Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto konteksto pažymėtina, jog tiesa, kad pagal šios 1 dalies įžanginį sakinį koncesijos gali būti keičiamos nevykdant „naujos koncesijos suteikimo procedūros pagal šią direktyvą“. Vis dėlto iš šio sakinio negalima daryti išvados, kad tos direktyvos 43 straipsnis taikomas tik koncesijų, kurios iš pradžių buvo suteiktos pagal tą pačią direktyvą, pakeitimams. Iš tiesų, remiantis šio sprendimo 49 ir 50 punktuose priminta jurisprudencija, koncesijos pakeitimai, padaryti pasibaigus Direktyvos 2014/23 perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, gali patekti į šio 43 straipsnio taikymo sritį, net jei ši direktyva, remiantis jos 54 straipsnio antra pastraipa, netaikoma koncesijų, dėl kurių pateikti pasiūlymai arba kurios buvo suteiktos iki 2014 m. balandžio 17 d., taigi ne pagal šią direktyvą atitinkančią suteikimo procedūrą, suteikimui. Vadinasi, minėtame sakinyje tik reikalaujama, kad tuo atveju, kai koncesijos pakeitimas nepatenka į vieną iš šiame 43 straipsnyje išvardytų atvejų, jis turi būti padarytas per tą direktyvą atitinkančią suteikimo procedūrą.

59 Trečia, dėl Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto tikslo pažymėtina, kad iš jos 76 konstatuojamosios dalies matyti, jog šia nuostata siekiama perkančiosioms organizacijoms suteikti tam tikro lankstumo, kad jos galėtų galiojančią koncesiją pritaikyti prie išorinių aplinkybių, kurių negalėjo numatyti suteikdamos šią koncesiją, ypač kai koncesija suteikiama ilgesniam laikotarpiui. Jeigu į minėtos nuostatos taikymo sritį nepatektų atvejai, kai koncesija iš pradžių buvo suteikta *in house* subjektui ir kai koncesininkas šios koncesijos dalyko pakeitimo dieną nebeturi tokio statuso, būtų apribota galimybė pasinaudoti šiuo lankstumu dėl motyvo, kuris neišplaukia nei iš tos nuostatos teksto, nei iš jos konteksto ir kuris šiomis aplinkybėmis negalėtų būti laikomas atspindinčiu Sąjungos teisės aktų leidėjo valią.

60 Remiantis tuo, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad, jei įvykdytos šioje nuostatoje numatytos sąlygos, koncesija gali būti pakeista nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros, net jei ši koncesija iš pradžių buvo suteikta *in house* subjektui ne konkurso tvarka ir šios koncesijos dalykas pakeičiamas tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso.

– *Dėl atitinkamos koncesijos pradinio suteikimo teisėtumo poveikio*

61 Vis dėlto reikia išnagrinėti, ar, kaip iš esmės teigia *Fastned* ir Komisija, Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto taikymas yra sietinas su pradinio koncesijos suteikimo teisėtumu pagal Sąjungos teisę. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal GWB 135 straipsnio 2 dalį, kuria į Vokietijos teisę perkelta Direktyvos 89/665 2f straipsnio 1 dalis, terminas apskųsti su tuo pradiniu suteikimu susijusius aktus jau seniai baigėsi. Todėl reikia nustatyti, ar valstybės narės turi leisti nacionaliniams teismams, gavusiems prašymą, papildomai patikrinti pradinio koncesijos suteikimo teisėtumą, kai nagrinėja ieškinį dėl jos pakeitimo panaikinimo, kurį veiklos vykdytojas, suinteresuotas, kad jam

būtų suteikta tik ta koncesijos dalis, dėl kurios padarytas šis pakeitimas, pareiškė pasibaigus bet kokiam nacionalinėje teisėje pagal Direktyvos 89/665 2f straipsnį numatytam terminui šiam pradiniam suteikimui užginčyti.

62 Kaip matyti tiek iš Direktyvos 2014/23 81 konstatuojamosios dalies, tiek iš Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies ketvirtos pastraipos, būtent pastarojoje direktyvoje nustatytos taisyklės, kurių valstybės narės turi laikytis siekdamos užtikrinti, kad perkančiųjų organizacijų priimti sprendimai galėtų būti veiksmingai peržiūrėti.

63 Reikia priminti, pirma, kad Direktyva 89/665 siekiama užtikrinti visapusį Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose numatytos teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą paisymą specialioje viešųjų pirkimų ir koncesijų srityje (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, EU:C:2021:700, 128 punktą). Siekiant šio tikslo, šios direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų peržiūros procedūras, kuriomis galėtų pasinaudoti bet kuris asmuo, nesvarbu, ar formaliai jis yra pasiūlymą teikiantis asmuo, ar kandidatas, kuris yra arba buvo suinteresuotas gauti konkrečią sutartį ir kuriam dėl tariamo pažeidimo buvo padaryta žala ar kilusi tokios žalos rizika (šiuo klausimu žr. 2005 m. sausio 11 d. Sprendimo *Stadt Halle ir RPL Lochau*, C-26/03, EU:C:2005:5, 40 punktą ir 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *T-Systems Magyarország*, C-263/19, EU:C:2020:373, 50 punktą).

64 Vadinasi, ekonominės veiklos vykdytojo teisė pateikti skundą, kokia garantuojama pagal Direktyvą 89/665, siejama su reikalavimu, kad jis įrodytų, jog yra suinteresuotas gauti nagrinėjamą koncesiją per naują jos suteikimo procedūrą (2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Sisal ir kt.* C-721/19 ir C-722/19, EU:C:2021:672, 59 punktas).

65 Be to, nors pagal Direktyvą 89/665 valstybėms narėms nedraudžiama numatyti teisių gynimo priemonių kitiems asmenims nei nurodytieji šios direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje, vis dėlto joje šioms valstybėms nenustatyta tokia pareiga, o tai patvirtina, kaip savo išvados 86 punkte ir 61 išnašoje pažymėjo generalinis advokatas, Direktyvos 2014/24 122 konstatuojamoji dalis (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Hungeod ir kt.*, C-496/18 ir C-497/18, EU:C:2020:240, 74 ir 80 punktus).

66 Antra, Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatyta, kad valstybėse narėse turi būti numatytos priemonės, leidžiančios veiksmingai ir pirmiausia kuo greičiau peržiūrėti perkančiųjų organizacijų sprendimus viešųjų pirkimų ir koncesijų srityje, kuriais galėjo būti pažeista Sąjungos teisė ir šią teisę perkeliančios nacionalinės teisės normos.

67 Taigi, nustatant protingus naikinamuosius terminus skundui pateikti, kokie, pavyzdžiui, nustatyti nacionalinėje teisėje įgyvendinant Direktyvos 89/665 2f straipsnį, teisinio saugumo sumetimais siekiama užtikrinti, kad jiems pasibaigus nebebūtų galima ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimo arba nurodyti viešojo pirkimo procedūros pažeidimo. Šių terminų nustatymas yra suderinamas su pagrindine teise į veiksmingą teisminę gynybą ir iš esmės atitinka veiksmingumo reikalavimą, išplaukiantį iš Direktyvos 89/665 (šiuo klausimu žr. 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Universale-Bau ir kt.*, C-470/99, EU:C:2002:746, 76 ir 79 punktus ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Fastweb*, C-19/13, EU:C:2014:2194, 58 punktą).

68 Be to, iš jurisprudencijos matyti, kad net jei pagal nacionalinę teisę priežiūros institucija per peržiūros procedūrą gali papildomai konstatuoti viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, siekiant, kad atitinkamiems kontrahentams būtų skirta piniginė bauda, pagal

teisinio saugumo principą, kuris pagal Sąjungos teisę taikomas bet kuriai nacionalinei institucijai, atsakingai už šios teisės taikymą, draudžiama tokią procedūrą pradėti pasibaigus nacionalinėje teisėje, taikytinoje kai buvo daromi veiksmai, kurių neteisėtumas nurodomas, nustatytiems terminams (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Hungeod ir kt.*, C-496/18 ir C-497/18, EU:C:2020:240, 90 ir 102 punktus).

69 Tuo remiantis, darytina išvada, kad nei pagal Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktą, nei pagal Direktyvą 89/665 valstybės narės neįpareigojamos užtikrinti, kad nacionaliniai teismai, gavę prašymą, papildomai tikrintų pradinio koncesijos suteikimo teisėtumą, kai nagrinėja ieškinį dėl jos pakeitimo panaikinimo, kurį veiklos vykdytojas, suinteresuotas, kad jam būtų suteikta tik ta koncesijos dalis, dėl kurios padarytas šis pakeitimas, pareiškė pasibaigus bet kokiam nacionalinėje teisėje įgyvendinant Direktyvos 89/665 2f straipsnį numatytam terminui šiam pradiniam suteikimui užginčyti.

– *Dėl pakeitimo, kurio „būtinybė atsirado“ dėl nenumatytų aplinkybių, sąvokos*

70 Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas nurodo, kad nors pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas yra „esminis“, kaip tai suprantama pagal taikytinus teisės aktus, būtinybė atlikti šį pakeitimą atsirado dėl aplinkybių, kurių perkančioji organizacija negalėjo numatyti, be kita ko, dėl to, kad bet kuriuo atveju dėl 1996–1998 m. sudarytų koncesijos sutarčių ji negalėjo numatyti, kad prireiks papildomų darbų ir paslaugų, susijusių su didelės galios elektros įkrovimo infrastruktūros statyba, techninė priežiūra ir eksploatavimu, ir kad bus nustatyta teisinė pareiga įrengti tokią infrastruktūrą.

71 Šiuo klausimu iš Direktyvos 2014/23 76 konstatuojamosios dalies matyti, kad, kai perkančiosios organizacijos susiduria su nenumatytomis išorinėmis aplinkybėmis, joms reikia tam tikro lankstumo, kad galėtų pritaikyti koncesiją prie šių aplinkybių, nepradėdamos naujos suteikimo procedūros.

72 Vis dėlto reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkto, galimybė pakeisti koncesiją nevykdant naujos suteikimo procedūros pagal šią nuostatą siejama su trijų atskirų sąlygų įvykdymu. Pirmoji iš šių sąlygų, įtvirtinta šio 43 straipsnio 1 dalies c punkto i punkte, apima du elementus: pirma, turi atsirasti aplinkybės, kurių pareiginga perkančioji organizacija negalėjo numatyti, ir, antra, dėl šių aplinkybių turi būti būtina pakeisti atitinkamą koncesiją. Antroji sąlyga, nustatyta to 43 straipsnio 1 dalies c punkto ii punkte, reikalauja, kad dėl atitinkamo pakeitimo nepasikeistų bendras atitinkamos koncesijos pobūdis. Pagal trečiąją iš tų sąlygų, kuri minima to paties 43 straipsnio 1 dalies c punkto iii punkte, iš esmės reikalaujama, kad šios sutarties vertės padidėjimas neviršytų 50 % pradinės koncesijos vertės.

73 Šiomis aplinkybėmis, kiek tai susiję su pirmąja iš šių sąlygų, reikia pažymėti, kad, priešingai, nei, atrodo, mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, negalima pripažinti, kad „būtinybė [atlikti koncesijos pakeitimą] atsirado“ vien dėl to, kad sutarties sąlygos neapima situacijos, susidarančios dėl nenumatytų aplinkybių atsiradimo.

74 Iš tiesų, kaip matyti iš Direktyvos 2014/23 76 konstatuojamosios dalies pirmų dviejų sakinių, Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkte perkančiosioms organizacijoms suteikta diskrecija siekiama išsaugoti pradinės koncesijos veikimą, taigi ir tinkamą iš jos kylančių pareigų vykdymą.

75 Taigi tam, kad būtų galima pripažinti, jog „būtinybė [atlikti koncesijos pakeitimą] atsirado“ dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, dar reikia, kad dėl šių aplinkybių pradinė koncesija turi būti pritaikyta, kad būtų užtikrintas tinkamas tolesnis iš jos kylančių pareigų vykdymas.

76 Be to, kaip priminta šio sprendimo 72 punkte, pradinės koncesijos dalyko pakeitimas dėl nenumatytų aplinkybių negali būti pateisinamas pagal Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktą, jeigu juo pakeičiamas bendras šios koncesijos pobūdis. Kaip matyti iš šios direktyvos 76 konstatuojamosios dalies, taip yra, be kita ko, tuo atveju, kai, pavyzdžiui, vykdytini darbai arba teiktinos paslaugos pakeičiamos kitais darbais ar paslaugomis arba iš esmės pakeičiama koncesijos rūšis.

77 Tuo remiantis, darytina išvada, kad pagal Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktą leidžiama atlikti pakeitimą, susijusį su išplėstu pradinės koncesijos dalyku, jeigu, pirma, dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti suteikiant šią koncesiją, šis pakeitimas tampa būtinas siekiant išsaugoti tinkamą iš minėtos koncesijos kylančių pareigų vykdymą, ir, antra, darbai ar paslaugos, kuriems taikomas šis išplėtimas, atsižvelgiant į jų apimtį ar ypatumus, palyginti su darbais ar paslaugomis, dėl kurių suteikta pati koncesija, nelemia bendro koncesijos pobūdžio pasikeitimo.

78 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi ne tik įsitikinti, kad paisoma šio sprendimo 72 punkte nurodytos trečiosios sąlygos, bet ir nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas atitinka šio sprendimo pirmesniame punkte nurodytus kriterijus.

79 Jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarytų išvadą, kad šis pakeitimas neatitinka visų Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punkte nustatytų sąlygų, jis dar turėtų išnagrinėti, ar minėtas pakeitimas gali atitikti šio 43 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas.

80 Šiuo klausimu šis teismas, be kita ko, pagal to 43 straipsnio 1 dalies b punkto i ir ii papunkčius, turėtų patikrinti, ar dėl darbų arba paslaugų, kuriuos apima pagrindinėje byloje nagrinėjamas pakeitimas, nebuvo galima, vertinant iš ekonominės ir techninės perspektyvos, perkančiajai organizacijai nesukeliant didelių nepatogumų ir papildomų išlaidų konkurso tvarka suteikti atskirą koncesiją.

81 Reikia pridurti, kad, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikta informacija, *SchnellLG* 5 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje nustatyta, kad koncesiją eksploatuoti Vokietijos federalinių greitkelių pakelėse esantį paslaugų objektą, įskaitant degalinę, turinčiam subjektui turi būti pasiūlyta perimti atitinkamoje vietoje numatytų didelės galios įkrovimo punktų statybą, techninę priežiūrą ir eksploatavimą savo sąskaita. Vis dėlto šis teismas taip pat nurodo, kad pagal šią nuostatą perkančiosios organizacijos pareiga siūlyti šiam koncesijos turėtojui perimti su tais punktais susijusius darbus ir paslaugas egzistuoja tik tuo atveju, jei tai neprieštarauja GWB 4 antraštinei daliai, kuria į Vokietijos teisę perkeliamos Direktyvos 2014/23 nuostatos.

82 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2014/23 43 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad:

– jei įvykdytos šioje nuostatoje numatytos sąlygos, koncesija gali būti pakeista nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros, net jei ši koncesija iš pradžių buvo suteikta *in house* subjektui ne konkurso tvarka ir šios koncesijos dalykas pakeičiamas tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso,

– valstybės narės neįpareigojamos užtikrinti, kad nacionaliniai teismai, gavę prašymą, papildomai tikrintų pradinio koncesijos suteikimo teisėtumą, kai nagrinėja ieškinį dėl jos pakeitimo panaikinimo, kurį veiklos vykdytojas, suinteresuotas, kad jam būtų suteikta tik ta koncesijos dalis, dėl kurios padarytas šis pakeitimas, pareiškė pasibaigus bet kokiam nacionalinėje teisėje įgyvendinant Direktyvos 89/665 2f straipsnį numatytam terminui šiam pradiniam suteikimui užginčyti,

– „būtinybė [atlikti koncesijos pakeitimą] atsirado“, kaip tai suprantama pagal šį 43 straipsnį, jeigu dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, reikia pritaikyti pradinę koncesiją, kad būtų užtikrintas tinkamas tolesnis jos vykdymas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

83 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo 43 straipsnio 1 dalies c punktas

turi būti aiškinamas taip, kad:

– **jei įvykdytos šioje nuostatoje numatytos sąlygos, koncesija gali būti pakeista nevykdant naujos koncesijos suteikimo procedūros, net jei ši koncesija iš pradžių buvo suteikta *in house* subjektui ne konkurso tvarka ir šios koncesijos dalykas pakeičiamas tada, kai koncesininkas nebeturi *in house* subjekto statuso,**

– **valstybės narės neįpareigojamos užtikrinti, kad nacionaliniai teismai, gavę prašymą, papildomai tikrintų pradinio koncesijos suteikimo teisėtumą, kai nagrinėja ieškinį dėl jos pakeitimo panaikinimo, kurį veiklos vykdytojas, suinteresuotas, kad jam būtų suteikta tik ta koncesijos dalis, dėl kurios padarytas šis pakeitimas, pareiškė pasibaigus bet kokiam nacionalinėje teisėje įgyvendinant 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo, iš dalies pakeistos Direktyva 2014/23, 2f straipsnį numatytam terminui šiam pradiniam suteikimui užginčyti,**

– **„būtinybė [atlikti koncesijos pakeitimą] atsirado“, kaip tai suprantama pagal šį 43 straipsnį, jeigu dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, reikia pritaikyti pradinę koncesiją, kad būtų užtikrintas tinkamas tolesnis jos vykdymas.**

Parašai.